

Eng Promenade
duerch
d'Erënnerungen

Wéi mäi Papp 1945 als Substitut vu Clierf an d' Stad genannt gouf, hu mer fir d'éischt néng Méint laang op der Gare, an der Sigfridstrooss (haut Origerstrooss), direkt nieft dem Wort, zu véier Mann héich op dräi Zëmmeren net gewunnt, ma gehaust, ouni Buedzëmmer a mat Toilette um hallwe Stack fir zwou Familljen. Meng Souveniren un déi Zäit sinn duerfir gemëscht. Ma ech erënnere mech nawell nach gär un d'Epicerie Morosi vu just geeniwwer. Den Här Morosi war en typeschen Italiener: pechschwarz Hoer, feiereg Aen, kleng, frëndlech, ass en ëm d'Cliente gedantz wéi eng Wissbei, ëmmer beflass hinnen et mondsgeriet ze maachen. Seng Fra war physesch genee de Géigendeel: bleech a blond, e wéineg wéi wa s'an d'Mielkëscht gefall wier, ma och ëmmer frëndlech. Eise Metzler, an der aler Avenue, war den Här Koch. E kräftege Mann, wéi et sech fir e Metzler gehéiert, ma och sympathesch, well e fir eis Kanner ëmmer e Rëndelche prett hat. Iwwregens war hien nach méi dichteg am Geschäft wéi Morosis, well wann déi sech mat siechzeg Joer konnten op d'Renten zrëckzéien, sou hat den Här Koch d'Pensioun ewell mat fofzeg geholl. Manner Chance hat d'Madame Manen, déi nieft dem Marivaux e Fëschbuttik hat, a bei déi mer kafe goung wann et eppes Bëlleges sollt sinn, well déi Zäit de Fësch vill manner kascht huet ewéi d'Fleesch.

Terribel deier waren dogéint d'Kleeder. Mengem Papp säin éischte Kostüm nom Krich koum vum Printania-Zwick aus der aler Avenue. Dat gutt Stéck huet 4.000 Frang kascht, an et ass bal eng ganz Pai

derfir dropgaang. De Kostüm, deen ech haut unhunn, krut ech fir 100 Euro, war also net méi deier, ma meng Pensioun ass awer zegmol méi héich.

Rietserhand, kuerz éiert ee bei d'al Bréck kënn, blouf ech ëmmer laang virun engem Geschäft stoen, wou et geféinkelt a geglënnert huet ewéi am Ali Baba senger Hiel. Do, beim Bradtké, stoungen a louche wonnerschéi Kristallsaachen an der Vitri-

ne. Donieft hongen och nach Biller do, mat faarwege Bukkien, méi schéin ewéi se jee a mengem Bopa sengem Gaart gewuess sinn. D'Madame Lilli Unden hat se gemoolt.

An der neier Avenue war ee Buttek, dee mer et besonnesch ugedinn hat. Dat war d'Pâtisserie Bourone, well den Här Bourone huet dee Kuch gemach, deen ech bis haut am léifsten hunn, eng Duchesse. Dat si grouss Rondele Meringue mat Bottercrème dertëscht a mat Schmant uewendrop. Dee gouf et ëmmer bei mengen „Adoptivbomien“, de Joffere Feier-eisen, déi léifste Persounen, déi ech jee kann hunn. Nodeems den Här Bourone d'Geschäft opginn hat, hunn ech jorelaang ëmsoss no deem Kuch gesicht, bis de Jeff Oberweis mer en nees op Bestellung mouch a mécht.

No néng Méint si mer op de Belair geplënnert, an d'Rue Bel-Air, déi haut zur schicker Avenue Gaston-Diderich ginn ass. Do war eis Epicerie fir d'éischt um Eck vun der Dahliestrooss an der Avenue du Dix-Septembre. Den hallwe Quartier gong duer akafen, an et huet een ëmmer misse Schlaang stoen. Besonnesch latzeg war et, wann déi al Madame Feck, d'Patronne, zerveiert huet, well déi huet d'Kanner nawell gär iwwersinn. Ech sinn all Kéier gebascht, wa s'eng Bom alt nees viru mir gefrot huet: „An d'Madame?“ Duerfir war ech frou (an ech net nëmmer eleng), wéi ënnen an der Belairer Strooss eng ganz jonk Koppel eng kleng Epicerie opmouch. Hire richtegen Numm war Steil, ma well si esou jonk waren, huet et bei eis geheescht: „Géi nach bei de Jong...“ Duerch hir ausgemachte

Collection Marcel Tockert © Photothèque de la Ville de Luxembourg

© Photothèque de la Ville de Luxembourg

Eng Promenade duerch d'Erënnerungen

Frëndlechkeet krute si geschwënn esou masseg Clienten, datt d'Epicerie gewuess a gewuess ass. Leider ass den Här Steil geschwënn derno un engem Häerzinfarkt gestuerwen. En hat sech iwwerholl.

Och d'Madame Scheer, d'Bäckesch op der Lonkécher Strooss war eng dichteg Geschäftsfra, ëmmer frëndlech a korrekt mat de Kanner. Well bei hir goug et schéin der Rei no, grad esou wéi bei Gelhausens Batti, dem Metzler, deen ëmmer gudder Déng war, net ewéi seng Fra, eng ganz erkaalte Persoun, déi Summer wéi Wanter an deem kale Buttek gelidden huet, an dat och kloer gewisen huet.

Ma um Belair gouf et net all Zorte vu Geschäfte. An duerfir huet een da missen an d'Stad goen, wann een eppes Besonnesches wollt.

Well d'Preisen an der Rundstedtoffensiv menger Mamm hir véier Dose Läidecher geklaut haten, huet missen nei Bettwäsch kaaft ginn. Duerfir goug et bei de Settegast. Do krut een deeës Geschir am pure Léngent (dat war dat Deierst), am Halleléngent oder am Kotténg. Och Futainesläidecher fir de Wanter gouf et nach, alles méi oder wéineger opwänneg brodéiert. D'Auswiel war grouss, ma de Portemonni kleng. Trotzdeem huet et misse Purléngent sinn.

Bal geeniwwer vum Settegast war de Sternberg. Do hu mer eis virun Niklosdag d'Nuese plattgedréckt. Gréissten Attraktioun fir Bouwe waren déi elektresch Zich, déi ouni opzehalen an der Vitrine duerch Tunnellen an iwwer Brécke gedizt sinn. Ma deeër krute mir ni een, well si ware ferm deier. Déi direkt Konkurrenz vum

Sternberg war de Lassner. Och do hat de Kleeschen elauter lackeleg Saachen ausgestellt. E wonnerschéine Kasperltheater hat mer et hei besonnesch ugedinn. Ma och dee kouw net an eist Haus.

Wat awer ni um Niklosdëschen gefeelt huet, ware Bicher. Déi huet mäi Papp am léifste beim Här Hausemer, engem wierkleche Kenner a Bicherfrënd, an der Groussgaass kaaft. Bruck, Ernster, Schummer wa-

ren d'Nimm vun anere Librairen, déi engem Bicherwuerm dat néidegt Fudder konnte verschafen. Goug et awer ëm d'Schreiwene, da war d'Adress Nummer Eent den Eugène Hoffmann an der Groussgaass. Do goufen et eleng well fofzögerlee stole Fiederen an nach méi Zorte Grëffer fir se dranzestichen. Tëntefässer an alle Gréissten a Formen, mat allerlee verschiddene Faarwen Tënt hunn de Fiederen hiren Duuscht geläsch. A wann déi emol zevill gormangzeg waren a gesabbelt hunn, da konnt ee mat engem wäissen, gréngen, rouden Klompes (Löschblat) déi Sabbel oplecken. Fir all dat huet den Eugène gesuert, obwuel en ewell laang dout war, an d'Familljen Herr a Schaack de Buttek gefeiert hunn.

D'éischt Kommioun mouch ech 1946 mat engem Joer Verspéidung (wéinst der Rundstedtoffensiv). Ech sollt als Matrous verkleet ginn, eng vun den zwou Méiglechkeeten, déi et deemools fir d'Jonge gouf. Duerfir gounge mer bei den New England an d'Groussgaass. Dat war eng richtig Aventure, well bis dohin hat ech nach ni e Kostüm aus engem Geschäft kritt. Zu Clief haten d'Joffere Steil meng Saache gebitzt, an um Belair war et en Noper, de Schneider Poos. Ech hu mech gefillt ewéi e richtige Lord. Mer kruten d'Dier feierlech opgehal. E schicken Här huet no eise Wënsch gefrot. Duerno krute mer eng ganz Rei Kostüme gewisen, ee méi afeg (wéi ech et haut géif soen) wéi deen aneren. Et gouf ëmständlech ugemooss. Ech gouf virun e grouse Spigel gestallt. Hei gouf nach geruppt an do nach gezuppt. Dee schicken Här mouch ee Bäckléck nom aneren. A wéi ech bis déi formidabel wäiss Flätsch um Aarm pechen

Léon Stirm © Photothèque de la Ville de Luxembourg

© Photothèque de la Ville de Luxembourg

hat, sinn ech mer virkomm, wéi e Pohunn. E puer Jore méi spéit wiere mer bestëmmt e wéineg méi héich an der Groussgaass bei de Bastian gaang, well du meng Tata a Giedel do Haaptvendeuse war. Ma deemools hate meng Elteren den Zock nach net no duer.

Wou ech d'Schong fir bei dee famouse Kostüm krut, weess ech net méi genee. Et war entweder beim Witry-Rausch an der Groussgaass oder beim Wolwert geeniwewer vum Palais. Beim Witry-Rausch konnt een d'Féiss an eng Maschinn stiechen, déi se duerchlicht, a gewisen huet, wéi wäit d'Zéiwe géingen. Dat war kammoud, ma hautjesdaags géif dee Geschäftsmann gelyncht, well déi Miggenick huet mat Röntgestrale geschafft. Beim Wolwert gouf et keng esou Maschinn, ma do huet der Patronne hir Hand déi méi wéi gutt ersat.

Ënnerwäsch, vun der Marque Petit Bateau, gouf et bei de Joffere Knaff. Dobannen huet et no nobelem Muff geroch. Effektiv stoung deene Jofferen hiren Numm fir Qualitéit an Adel, well hir Schwester war d'Éducatrice vun de groussherzogleche Kanner. Si hunn duerfir nëmmen dat Bescht geféiert, ënnert anerem och déi albekannte Marque Bleyle. Deeër ënnescht Boxen huet meng Mamm bei de Joffere fir de Wanter kaaft.

Zwéi Buttécker awer ware bei alle Starter Kanner fir hir besonnesch Attraktiounen bekannt a beléift. Deen ee war de Palais des Bas. Do hunn an der Vitrine zwéi Bulldoggen deeg- a méintelaang versicht eng Strémp ze zerrappen. Si hunn net nëmme Reklamm fir d'Qualitéit vun der Wuer gemaach, ma den Dammen och ze verstoe

ginn, datt hei d'Rëtschen aus hiren deiere Seidestrémp opgehuewe géifen. De „remailage de bas“ huet sech déi Zäit nach rentéiert. Ma wéi den Nylon bis opkoum, war et domat eriwwer, an alt nees hunn e puer Leit hir Aarbecht verluer.

An deem anere Geschäft, dat der Madame Millim-Peusch gehéiert huet, krut ee virun allem Faarwen ze kafen. An fir déi huet an der Fënster e liewege Papa-

gei, de Glassomax, Reklamm gemaach. War et am Summer gutt waarm, koum en esouguer virun d'Dier, entweder a sengem Käfeg oder op enger hëlze Staang. Da war d'Gellecht nach méi grouss, well da konnt ee mat him schwätzen ouni an de Buttek eranzegoen. Ma rabbelkäppesch wéi déi Vullen nun eemol sinn, huet en nach laang net ëmmer geäntwert.

En etlech Joeren derno, wéi ech bis an de Lycée goug, koumen aner Geschäfte a Plazen an d'Gespréich. Déi éischte Milkbar an der Neipuertsgaass huet d'Jeunesse dorée ugezunn, zu deeër ech awer ni gehéiert hunn. Aner Jonker stoungen all gudde Dag bei der Pâtisserie Arendt nieft der Post um Trëttoir hir Glace z'iessen oder hu sech um Groussgaasseck mat der Frëndin getraff. Déi Plaz war bekannt ewéi Pontius Pilatus am Credo, an do hu jorelaang d'Madame Wolff an hir trei Vendeuse, van der Elst Zigaren an allerlee aner Tubaakswuere verkaaft.

Meng Elteren hunn nach vum Meta Brahms a vum Jenny Grünstein geschwat. Dat ware fréier ganz bekannte Moudegeschäfte gewiescht. Ma déi hunn ech nëmme méi dem Numm no kann. Si si verschwonn, grad esou wéi bal all déi al agesiesse Geschäfte vun deemools. D'Bijouterie Schroeder, de Krau-Hartmann, de Santos, de Metzler Kaiffer, si souzesoen déi eenzeg, déi an der Groussgaass nach u fréier erënneren. Iwwerall entsti „Boutiques“, eng méi deier ewéi déi aner, ma ob a fofzeg Joer nach ee vun hinne schwätzt, steet an de Stären.

Batty Fischer © Photothèque de la Ville de Luxembourg

